

Kamila Małgorzata Rojek

Ocena stanu zachowania wybranych XIX-wiecznych zabytkowych założenia ogrodowych zaprojektowanych przez Waleriana Kronenberga

Assessment of the state of preservation of the selected
19th-century historic garden designed by Walerian Kronenberg

Streszczenie

Ocenie stanu zachowania poddano cztery zabytkowe założenia ogrodowe zaprojektowane przez uznanego planistę Waleriana Kronenberga. Artysta działał na terenie II Rzeczypospolitej i Rosji na przełomie XIX i XX wieku. Wizytówką warsztatu projektowego Waleriana Kronenberga był styl ogrodów krajobrazowych w odmianie kaligraficznej określanej przez konserwatorów „wielką manierą”. W niniejszej pracy przebadano założenia rezydencjonalne w Czesławicach, gm. Nałęczów, Stryjowie, gm. Izbica, Palikijach, gm. Wojciechów oraz Niezdowie, gm. Opole Lubelskie. Kwerenda bibliograficzna i archiwaliów, analizy przemian układów przestrzenno-kompozycyjnych, szczegółowe badania struktury drzewostanu w tych obiektach, ze szczególnym uwzględnieniem kondycji drzew najstarszych - wizualna ocena ich stanu zdrowotnego oraz instrumentalne badania wybranych drzew tomografem dźwiękowym PICUS Sonic 3® (96 drzew) - pozwoliły na określenie wartości parków i zachowanych elementów kompozycyjnych, wyznaczenie ogólnych kierunków działań konserwatorskich poszczególnych założeń rezydencjonalnych. Wszystkie parki zachowały granice historyczne, w Czesławicach i Palikijach są czytelne również układy przestrzenne charakterystyczne dla rozwiązań W. Kronenberga. Najcenniejszy, wiekowy drzewostan badanych założeń wraz z okazami pomnikowymi (drzewa powyżej 100 lat) stanowi od 8 do 24% ogólnej liczby. Parki w Czesławicach, Palikijach i Niezdowie prezentują dobrze zachowane wartości zabytkowe, kulturowe i przyrodnicze. Natomiast park w Stryjowie charakteryzuje się daleko posuniętą dewastacją scenarii ogrodowej przy czytelnych szczątkowych elementach kompozycji.

Słowa kluczowe: zabytkowe parki kaligraficzne, Walerian Kronenberg, tomografia dźwiękowa, wartościowanie założeń ogrodowych

Summary

The conservation status was assessed by four historical garden assumptions designed by the recognized planner Walerian Kronenberg. The artist worked in the territory of the second Republic and Russia at the turn of the 19th and 20th centuries. The design workshop of Walerian Kronenberg was the style of landscape gardens in the calligraphy style, defined by the conservators of the "great maniers". In this work, the residence assumptions in Czesławice, were examined, municipality Nałęczów, Stryjów, municipality Izbica, Palikije, municipality Wojciechów and Niezdów, municipality Opole Lubelskie. Bibliographical and archival queries, analysis of spatial-composite transformation, detailed examination of tree structure in these objects, with particular reference to the condition of the oldest trees - visual assessment of their health status and instrumental examination of selected trees with PICUS Sonic 3® (96 trees) - enabled the determination of the values of parks and preserved composite elements, the establishment of broad guidelines for the conservation of individual resident assumptions. All parks have preserved their historical borders, and in Czesławice and Palikije the spatial arrangements characteristic of W. Kronenberg's solutions are also clear. The most valuable, age-based stand of the assumptions examined together with the monocracy specimens (trees over 100 years) represents between 8 and 24% of the total number. Parks in Czesławice, Palikije and Niezdów present well-preserved historical, cultural and natural values. The park in Stryjów, on the other hand, has a far-reaching decoration of the garden scene, with clear, residual composition.

Keywords: antique calligraphy parks, Walerian Kronenberg, tomographic, value of garden assumptions